

Kapittel 13

Andre Emner: Effektivitet, velferd og markedsvikt

Oppdatert: 2022-03-31

Effektivitet og velferdsøkonomi

- **Allokering:**
  - Forteller oss hvordan ressursene blir fordelt
- **Paretoeffektivitet:**
  - Kriterium for samfunnsøkonomisk effektivitet

- Definisjon av *paretoeffektivitet*

En allokering er *paretoeffektiv* dersom det for a) gitt ressurser, b) teknologi og c) organisatorisk kunnskapsnivå ikke er mulig å frembringe en annen måte å allokere ressursene på som gjør at noen konsumenter får det bedre (økt nytte) uten at andre konsumenter får det værre (reduisert nytte).

- Definisjon av *paretoforbedring*:

En endring i allokering av gode som fører til at noen får det bedre (økt nytte) uten at andre får det værre (reduisert nytte) .

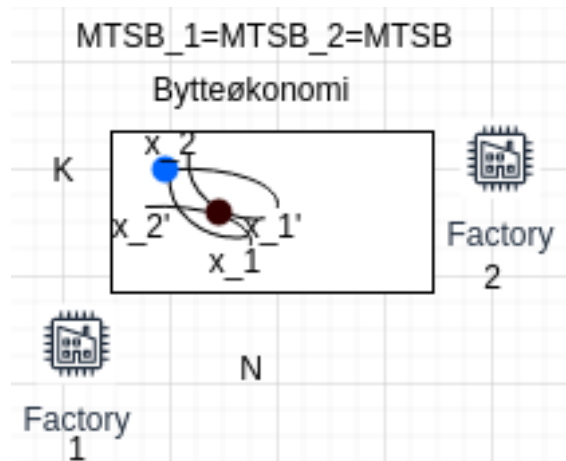
- For å få dette til må tre hovedkategorier være oppfylt:

1. *Produksjonseffektivitet*: $MTSB$ være like for alle produsenter
2. *Bytteeffektivitet*: MSB skal være lik for alle konsumenter
3. *Sammensetningseffektivitet*: $MTSB = MSB$

Produksjonseffektivitet

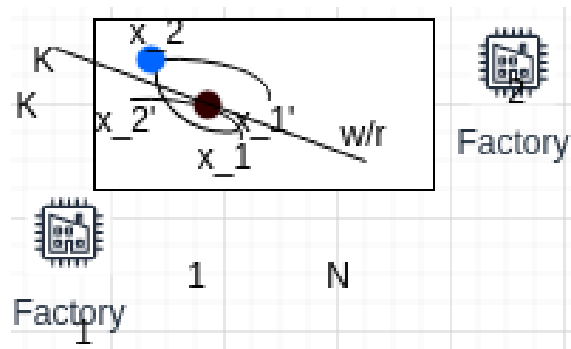
- Produksjonseffektivitet

- $MTSB_1 = MTSB_2 = \overline{MTSB}$

- Markedsøkonomi

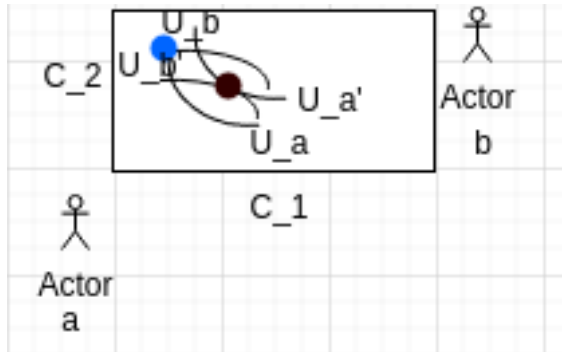
- $\overline{MTSB} = \frac{w}{r}$

Bytteeffektivitet

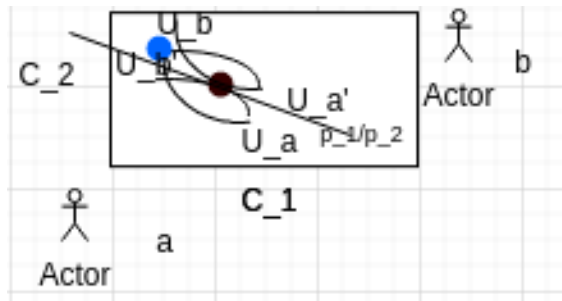
- Bytteeffektivitet

- $MSB_a = MSB_b = \overline{MSB}$

- Markedsøkonomi

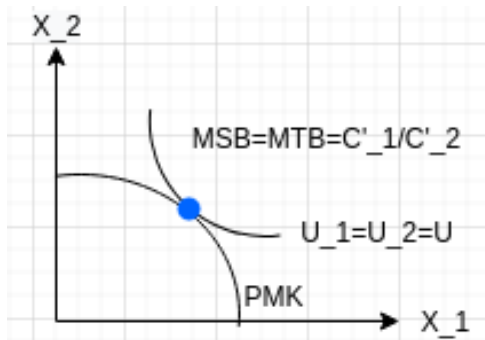
- $\overline{MSB} = \frac{P_1}{P_2}$

Sammensetningseffektivitet (av produksjon og konsumgodet)

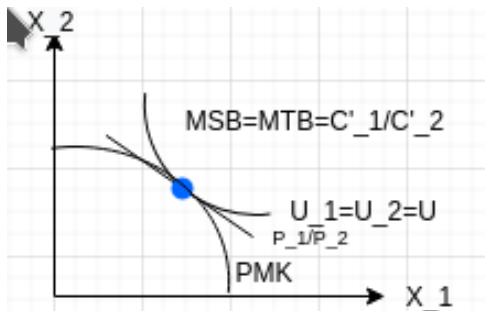
- Sammensetningseffektivitet

- $\overline{MSB} = \overline{MTB} = \frac{C'_1}{C'_2}$

- Markedsøkonomi

- $\overline{MSB} = \overline{MTB} = \frac{C'_1}{C'_2} = \frac{P_1}{P_2}$

Israeli company converts passenger planes to cargo

Velferdsøkonomiens første hovedteorem:

- Frikonkurranselikevekten er paretooptimal/paretoeffektiv.

Velferdsøkonomiens andre hovedteorem:

- Ved å foreta passende endringer av initialbeholdningene, kan enhver paretfordeling av ressursene kan realiseres som en likevekt under fullkommen konkurranse.

Markedssvikt

Avvik fra forutsetningene om fullkommen konkurranse

Vi skal se nærmere på fem årsaker:

1. Ufullkommen konkurranse og anvendelse av markedsmakt (10-12)
2. Eksterne virkninger
3. Kollektive goder
4. Formyndergoder
5. Ufullstendig informasjon

Markedssvikt #1: Ufullkommen konkurranse og anvendelse av markedsrett

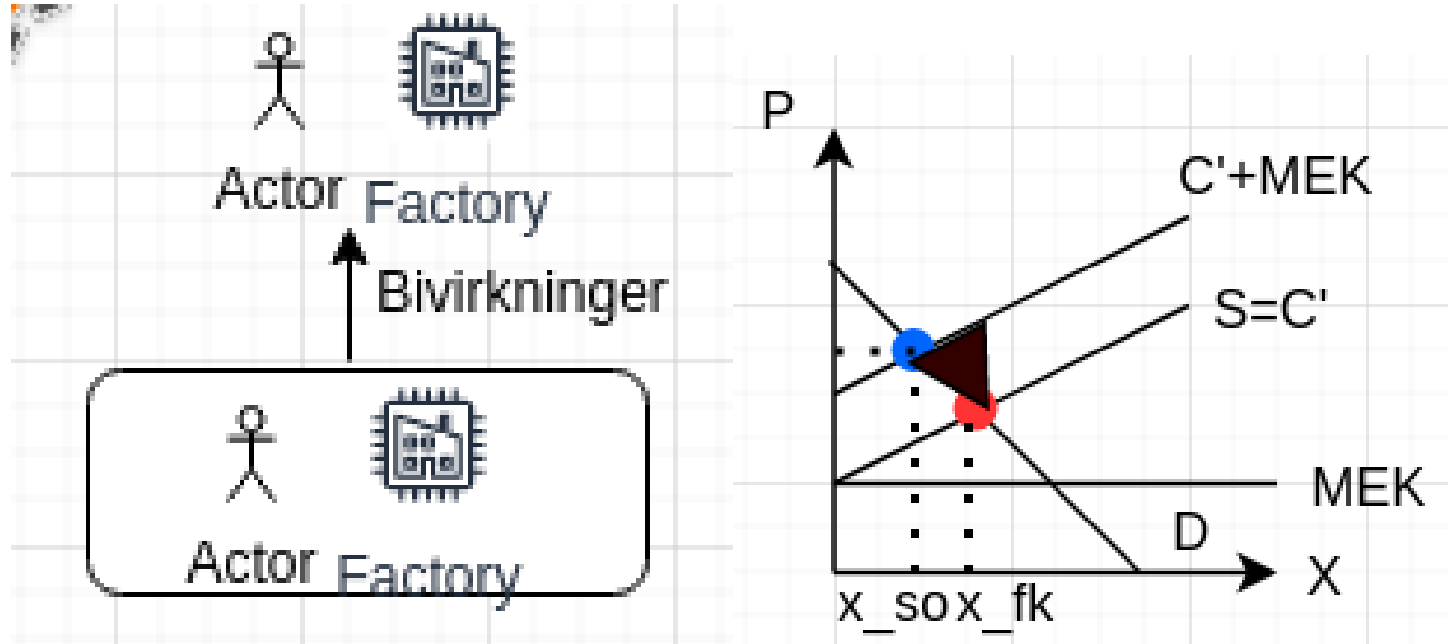
- Se forelesning #8-#10 (kapittel 10-12)

Mulige løsninger

- Lover og regler
- Institusjoner og tilsyn

Markedssvikt #2: Eksterne virkninger

Er *bivirkninger* av andres konsum eller produksjon som den som forårsaker bivirkninger ikke tar hensyn til når man skal fatte beslutningen om hvor mye man skal produsere eller konsumere.

Negative eksternaliteter

Tabell 13.1 Eksempler på negative eksternaliteter

Fra \ Til		
	Konsument	Produsent
Konsument	Passiv røyking som skader andre	Privat bilkjøring som hindrer næringstransport
Produsent	Fabrikkutslipp som forurensrer drikkevann	Seismisk skyting på fiskefelt under gyting

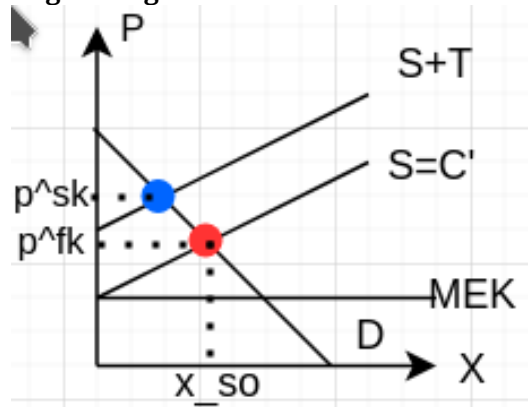
Positive eksternaliteter

Tabell 13.2 Eksempler på positive eksternaliteter

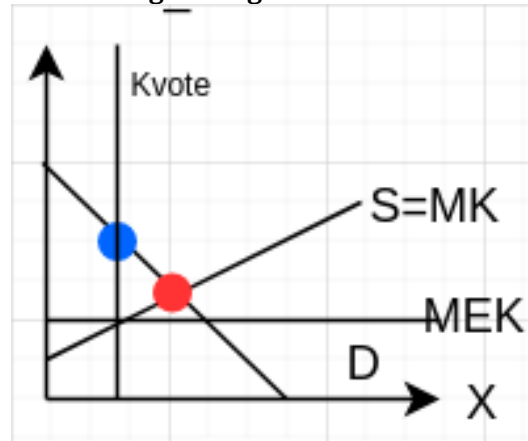
Fra \ Til		
	Konsument	Produsent
Konsument	Fin hage til glede for andre, vaksine som også beskytter andre	Fysisk trening som fører til redusert sykefravær
Produsent	Vei som også kan brukes som natursti	Biholdet til en honningprodusent, som er gunstig for fruktdyrkere i nærheten

Mulige løsninger

- Offentlige myndigheter
  - Avgifter og subsidier

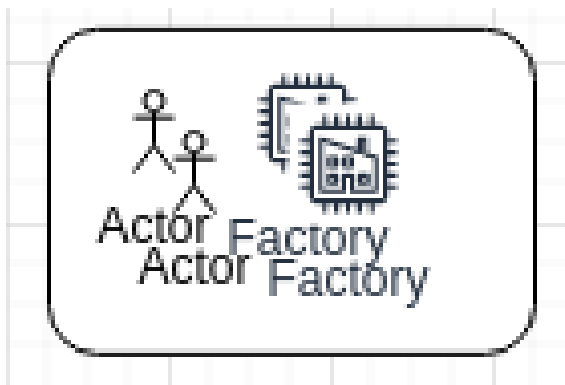

- Direkte reguleringer

Mulige løsninger

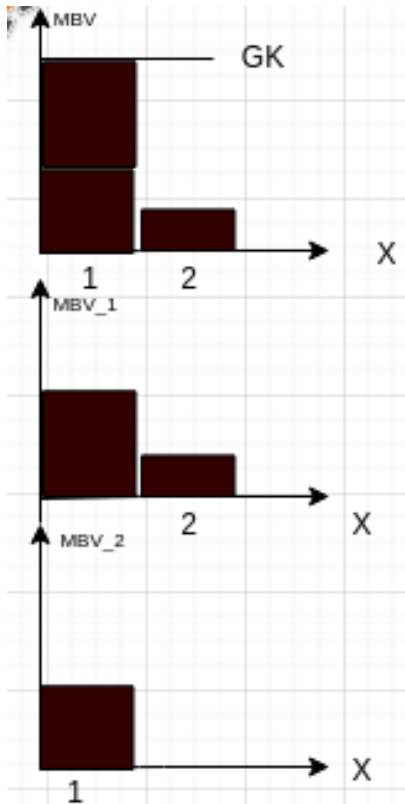
- Private aktører
  - **Internalisering av eksternaliteten**
En av aktørene vokser seg så stor at den eksterne virkningene skjer innenfor den samme enheten.
  - **Etablere eiendomsrettigheter (Coase teorem)**
Forutsetter:
    - Aktørene kan gjennomføre forhandlinger/møter med lave transaksjonskostnader
    - Det må kunne tildeles klare definerte eiendomsrettigheter

Markedssvikt #3: Kollektive goder

- Kollektive goder er innen samfunnsøkonomi en betegnelse på goder som kjennetegnes ved at de er *ikke-rivaliserende* og *ikke-ekskluderende*
  - *Ikke-rivaliserende*: Godet blir ikke brukt opp
  - *Ikke-ekskluderende*: Man kan ikke stenge noen ute fra å benytte godet
  - Eks. Fyrtårn

- Matematisk finner man etterspørselen ved vertikal summering av den enkelte konsuments etterspørselsfunksjon.
- Siden man ikke kan stenge noen fra å benytte godet, er det vanskelig å ta betalt for bruken, noe som gjør at det blir produsert for lite i privat regi.
- Det offentlige blir produsere helt opp til der hvor *summen* av den marginale betalingsvilligheten er lik grensekostnaden.

Markedssvikt #4: Formyndergoder

Forutsetning om konsumentsoverenitet gjelder ikke lenger.

- *Merit goods*
  - Folk innser ikke den sanne nytten av godet
  - Disse godene har vanligvis positive eksternaliteter
- *Merit bads*
  - Godene skader forbrukeren
  - Disse godene har vanligvis negative eksternaliteter

Mulige løsninger

- Økt skatt $\Rightarrow$ *reduserer* produksjonen
- Redusert skatt $\Rightarrow$ *øker* produksjonen

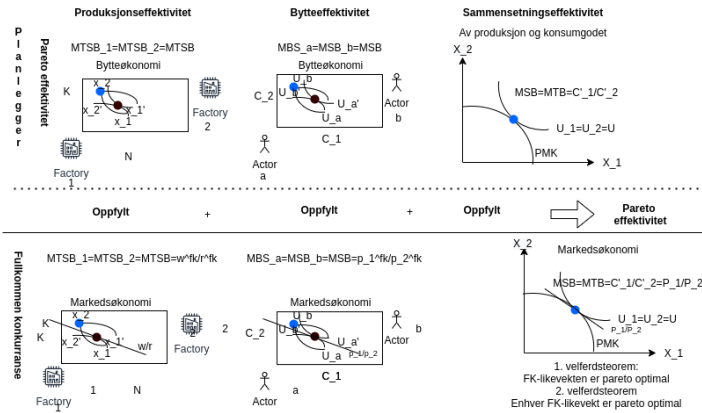

Markedssvikt #5: Ufullstendig informasjon

To typer ufullstendig informasjon

1. Assymetrisk informasjon:
Informasjonsfordelingen mellom aktøren er skjev.
2. Ufullstendig informasjon som påvirker konsumentens beslutningsgrunnlag
  - Mangelfull informasjon om goders eksistens
  - Ufullstendig informasjon om egenskapene til gode
  - Mangelfull prisinformasjon

Appendiks (diagramark fra forelesningen)

Ufullkommen konkurranse og endring av markedsmakt	Eksterne virkninger	Kollektive goder	Formyndergoder	Ufullstendig informasjon
<p>Brudd på fullkommen konkurranse</p> <p>Se Kapittel 10-12</p> <p>Hovedpoeng: $R = P(x_1)x_1$ $P'(x_1) < 0$</p>	<p>Eksterne virkninger</p> <p>Actor Factory Bivirkninger</p> <p>Actor Factory</p> <p>P</p> <p>$C' + MEK$ $S = C'$ MEK D</p> <p>x_{so} x_{fk} X</p>	<p>Ikke rivaliserende Ikke ekskluderende</p> <p>Eks. fyrtårn</p>	<p>Merit goods Merit bads</p>	<p>1. Asymmetrisk informasjon</p> <p>2. Ufullstendig informasjon som påvirker konsumentens beslutningsgrunnlag</p> <p>Mangelfull informasjon om godets eksistens</p> <p>Ufullstendig informasjon om godets kvalitet</p> <p>Mangelfull prisinformasjon</p>
<p>Mulige løsninger</p> <ul style="list-style-type: none"> Lover og regler Institusjoner og tilsyn 	<p>Proprisert</p> <p>Kvote</p> <p>Actor Factory</p> <p>$S + T$ $S = C'$ MEK D</p> <p>x_{so} X</p>	<p>GK</p> <p>1 2 X</p> <p>1 2 X</p> <p>1 X</p>	<p>+ Økt skatt reducerer produksjonen</p> <p>- Økte subsidier øker produksjonen</p>	

Appendiks (Covid-19 og offentlige reguleringer)

Du skal spille den tidligere helseministeren i Nederland som heter Hugo. Så har du en rekke parametre du kan tweake for å håndtere pandemien i Nederland.... uansett så taper du 😊

Hugo

Better than Hugo

Today is April 18, 2020 .

⏏ ⏩ ⏪ ⏴

Basic rules

- 🧑🧑 Keep distance ✓
- 🏠 working from home ✓
- 🧢 Masks obligation ✓

Education

- 🎓 Close higher education
- 🎒 Closing secondary schools
- 🎒 Primary schools close

Recreation

- 🎫 Ban events ✓
- 🎭 Close cultural sector
- 🍷 Ban gatherings

Lockdowns

- 🔒 Total lockdown
- 🕒 Curfew
- 🚫 Close borders ✓

Hospitality and shops

- 🍷 closing nightclubs ✓
- 🍽️ Close catering
- 🛒 Close stores

☀️ 4121 🚗 1279 💀 848

📰 Volkskrant · Thu. April 16
Dutch celebrity Sywert van Lienden helps care for millions of mouth caps despite shortage

📰 Marriage · Sun 12 April
GGD: lost sight of virus, stabilization number of positive tests meaningless

📰 AD · Thu. April 9
RIVM has more than 11,000 corona deaths, according to experts there are many more

📰 NRC Sun 5 April
Sandra (54) had to say goodbye to husband at home, 'an IC bed saved him'

Evidence needed to support COVID-19 lockdowns: do 'benefits' exceed 'costs'?

